

Відомості про авторів

Прізвище Молчанюк

Ім'я Ольга

По батькові Василівна

Місце роботи Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради

Посада завідувач кафедри

Науковий ступінь кандидат педагогічних наук

Вчене звання доцент

Домашня адреса м. Харків, Основ'янський р-н, просп. Гагаріна, б.90,
кв.67

Електронна пошта ov888@ukr.net

Контактний телефон +380506199969

Персональний номер в системі ORCID 0000-0002-4695-9917

Прізвище Борзик

Ім'я Олена

По батькові Богданівна

Місце роботи Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради

Посада викладач (аспірантка)

Науковий ступінь немає

Вчене звання немає

Домашня адреса м. Харків, Слобідський р-н, вул. Костичева, б.17, кв.135.

Електронна пошта emarkovich111@gmail.com

Контактний телефон +380639968413

Персональний номер в системі ORCID 0000-0002-2394-9230

Сведения об авторах

Фамилия Молчанюк

Имя Ольга

Отчество Васильевна

Место работы Коммунальное учреждение «Харьковская гуманитарно-педагогическая академия» Харьковского областного совета

Должность заведующий кафедрой

Научная степень кандидат педагогических наук

Ученое звание доцент

Домашний адрес г. Харьков, Основьянский р-н, просп. Гагарина, д.90,
кв.67

Электронная почта ov888@ukr.net

Контактный телефон +380506199969

Персональный номер в системе ORCID 0000-0002-4695-9917

Фамилия Борзик

Имя Елена

Отчество Богдановна

Место работы Коммунальное учреждение «Харьковская гуманитарно-педагогическая академия» Харьковского областного совета

Должность преподаватель (аспирант)

Научная степень

Ученое звание

Домашний адрес г. Харьков, Слободской р-н, ул. Костычева, д.17, кв.135

Электронная почта emarkovich111@gmail.com

Контактный телефон +380639968413

Персональный номер в системе ORCID 0000-0002-2394-9230

Information about authors

Last Name Molchaniuk

First Name Olha

Patronymic Name Vasylivna

Organization The Municipal Establishment “Kharkiv Humanitarian-Pedagogical Academy” of Kharkiv Region Council

Position Head of the Department

Academic Degree Candidate of Pedagogical Sciences

Academic Rank Associate professor

Home address ap. 67, Haharina av., 90, Osnov'iansky district, Kharkiv

E-mail ov888@ukr.net

Phone +380506199969

ORCID ID 0000-0002-4695-9917

Last Name Borzyk

First Name Olena

Patronymic Name Bohdanivna

Organization The Municipal Establishment “Kharkiv Humanitarian-Pedagogical Academy” of Kharkiv Region Council

Position Lecturer (graduate student)

Academic Degree

Academic Rank

Home address ap. 135, Kostycheva str., 17, Slobidsky district, Kharkiv

E-mail emarkovich111@gmail.com

Phone +380639968413

ORCID ID 0000-0002-2394-9230

Informacje o autorach

Nazwisko Molczaniuk

Imię Olga

Imię ojcowskie Wasyliwna

Miejsce pracy Gminne Przedsiębiorstwo «Charkowska Humanitarno-Pedagogiczna Akademia» Charkowskiej Rady Regionalnej (Charków, Ukraina)

Stanowisko Szef katedry

Stopień naukowy Kandydat nauk pedagogicznych

Tytuł naukowy Docent

Adres zamieszkania Charków, dzielnica Osnowjanska, просп. Gagarina, d. 90, m.67

E-mail ov888@ukr.net

Telefon kontaktowy +380506199969

Numer osobisty w systemie ORCID 0000-0002-4695-9917

Nazwisko Borzyk

Imię Olena

Imię ojcowskie Bogdaniwna

Miejsce pracy Gminne Przedsiębiorstwo «Charkowska Humanitarno-Pedagogiczna Akademia» Charkowskiej Rady Regionalnej (Charków, Ukraina)

Stanowisko Wykładowca (absolwent)

Stopień naukowy niema

Tytuł naukowy niema

Adres zamieszkania Charków, dzielnica Slobidska, ul. Kostyczewa, d.17, m.135.

E-mail emarkovich111@gmail.com

Telefon kontaktowy +380639968413

Numer osobisty w systemie ORCID 0000-0002-2394-9230

Дослідження основних аспектів упровадження інновацій у зкладах вищої освіти

Анотація. У статті нами окреслено основні аспекти впровадження інновацій, зокрема інтерактивних технологій навчання, в освітній процес закладів вищої освіти. З'ясовано, що забезпечення інноваційності освітнього процесу закладів вищої освіти дозволяє вирішити труднощі, які виникають між традиційною системою і потребами в якісно новій освіті. Окреслено інтерактивне навчання у виші як інноваційне педагогічне явище, яке забезпечує підвищення якості підготовки кадрів нової генерації до рівня європейських та світових стандартів. Схарактеризовано структуру та місце інтерактивних технологій в освітньому процесі закладів вищої освіти. Висвітлено переваги впровадження інтерактивних технологій в навчальний процес закладів вищої освіти. Установлено, що впровадження інтерактивних технологій в навчальному процесі закладів вищої освіти сприяє успішному оволодінню студентами теоретичними знаннями з обраного фаху, виробленню умінь та навичок затребуваних на сучасному ринку праці відповідно до специфіки обраної спеціальності; формуванню загальнолюдських цінностей; розвитку умінь та навичок ефективного спілкування, асертивної поведінки, командної роботи та виробленню вмінь налагоджувати гармонійні міжособистісні відносини, як під час професійної підготовки, так і в рутинному житті. З'ясовано, що інтерактивне навчання у вищій школі сприяє реалізації як навчальної, так і виховної мети. Нами сформульовано педагогічні умови впровадження інтерактивного навчання в освітній процес вищої школи. Доведено, що інтерактивне навчання забезпечує оптимізацію й інтенсифікацію освітнього процесу та сприяє формуванню гармонійних міжособистісних відносин учасників освітнього процесу закладів вищої освіти.

Исследование основных аспектов внедрения инноваций в высших учебных заведениях

Аннотация. В статье нами обозначены основные аспекты внедрения инноваций, в частности интерактивных технологий обучения, в образовательный процесс высших учебных заведений. Установлено, что обеспечение инновационности образовательного процесса высших учебных заведений позволяет решить проблемы, возникающие между традиционной системой и потребностями в качественно новой образовании. Описано интерактивное обучение в вузе как инновационное педагогическое явление, которое обеспечивает повышение качества подготовки кадров нового поколения до уровня европейских и мировых стандартов. Охарактеризована структура и место интерактивных технологий в образовательном процессе высших учебных заведений. Освещены преимущества внедрения интерактивных технологий в учебный процесс высших учебных заведений. Установлено, что внедрение интерактивных технологий в учебном процессе высших учебных заведений способствует успешному овладению студентами теоретическими знаниями по выбранной специальности, выработке умений и навыков востребованных на современном рынке труда в соответствии со спецификой выбранной профессии; формированию общечеловеческих ценностей; развития умений и навыков эффективного общения, асертивного поведения, командной работы и выработке умений налаживать гармоничные межличностные отношения, как во время профессиональной подготовки, так и в повседневной жизни. Выяснено, что интерактивное обучение в высшей школе способствует реализации как учебной, так и воспитательной цели. Нами сформулированы педагогические условия внедрения интерактивного обучения в образовательный процесс высшей школы. Доказано, что интерактивное обучение обеспечивает оптимизацию и интенсификацию образовательного процесса и способствует формированию гармоничных межличностных отношений участников образовательного процесса высших учебных заведений.

Studying main aspects of implementing innovations at higher education institutions

Abstract. The article outlines main aspects of implementing innovations, particularly interactive learning technologies, in the educational process of institutions of higher education. It is revealed that ensuring innovationization of the educational process at institutions of higher education allows to solve difficulties between the traditional system and needs to have qualitatively new education. Interactive studies at higher education institutions are outlined as an innovative pedagogical phenomenon, which ensures improvement of the quality of training new generation employees to the level of European and world standards. The structure and place of interactive technologies in the educational process of institutions of higher education are characterized. The advantages of introducing interactive technologies in the educational process of higher education institutions are highlighted. It has been established that introducing interactive technologies in the educational process of higher education institutions facilitates students' successful acquisition of theoretical knowledge on the chosen specialty, development of skills and abilities demanded on the modern labor market in accordance with the features of the chosen specialty; formation of universal values; development of skills and abilities of effective communication, assertive behavior, team work and development of skills to establish harmonious interpersonal relationships, both during professional training and in routine life.

It is revealed that interactive studies at higher education institutions contribute to the implementation of both educational and upbringing goals. The author formulates pedagogical conditions for introducing interactive learning in the educational process of higher education institutions. It is proved that interactive learning provides optimization and intensification of the educational process and promotes formation of harmonious interpersonal relations of participants in the educational process at institutions of higher education.

Badanie głównych aspektów wdrażania innowacji w instytucjach szkolnictwa wyższego

Adnotacja. W artykule omawiamy główne aspekty innowacji, w szczególności interaktywne technologie uczenia się, w procesie edukacyjnym instytucji szkolnictwa wyższego. Ujawniono, że zapewnienie innowacyjności procesu edukacyjnego uczelni pozwala rozwiązać trudności, jakie pojawiają się między tradycyjnym systemem a potrzebami jakościowo nowej edukacji. Interaktywne studia w szkolnictwie wyższym są przedstawiane jako innowacyjne zjawisko pedagogiczne, które zapewnia poprawę jakości szkolenia nowej generacji do poziomu standardów europejskich i światowych. Scharakteryzowano strukturę i miejsce technologii interaktywnych w procesie edukacyjnym uczelni. Podkreślono zalety wprowadzania technologii interaktywnych w procesie edukacyjnym uczelni. Ustalono, że wprowadzenie technologii interaktywnych w procesie edukacyjnym uczelni umożliwia skuteczne zdobywanie wiedzy teoretycznej o wybranej specjalności, rozwój umiejętności wymaganych na współczesnym rynku pracy zgodnie ze specyfiką wybranej specjalności; kształtowanie uniwersalnych wartości; rozwój umiejętności skutecznej komunikacji, asertywnych zachowań, pracy zespołowej i umiejętności nawiązywania harmonijnych relacji międzyludzkich, zarówno podczas szkolenia zawodowego, jak i w rutynowym życiu. Odkryto, że interaktywne studia w instytucjach szkolnictwa wyższego przyczyniają się do realizacji zarówno celów edukacji, jak i wychowania. Stworzyliśmy warunki pedagogiczne dla wprowadzenia interaktywnego uczenia się w procesie edukacyjnym szkolnictwa wyższego. Udowodniono, że interaktywne uczenie się zapewnia optymalizację i intensyfikację procesu edukacyjnego oraz promuje tworzenie harmonijnych relacji międzyludzkich uczestników procesu edukacyjnego w szkołach wyższych.

Сучасні виклики та запити суспільства, процеси глобалізації та інтернаціоналізації, інтенсифікація комунікативних інтеракцій, урбанізації

та трансформації соціальних структур, індивідуалізація людини актуалізують проблеми якісної професійної підготовки кадрів нової генерації.

Реалії сьогодення потребують висококваліфікованих спеціалістів здатних інтегрувати теоретичні знання і практичні вміння в цілісну систему, застосовувати їх у нестандартних, постійно змінюваних життєвих ситуаціях; адаптуватися до мінливого середовища; займатися самоосвітою та саморозвитком упродовж життя; генерувати нові ідеї та втілювати їх у життя; брати на себе відповідальність та приймати рішення; конструктивно взаємодіяти з представниками різних соціокультурних спільнот на засадах гуманізму; працювати в команді, налагоджувати гармонійні міжособистісні відносини тощо.

Успішна інтеграція України до європейського та світового економічного, політичного, науково-технологічного та освітнього простору безпосередньо залежить від якості її інтелектуального капіталу. Формування останніх головним чином відбувається завдяки системі освіти. Освіта має бути механізмом формування суспільного та духовного життя людини та галуззю масового і духовного виробництва. Соціальна цінність освіти визначається значущістю освіченості людини в суспільстві. З урахуванням вищезазначеного завданнями сучасної освіти є навчання навчатися, навчання працювати, навчання співіснувати, навчання жити. Сучасні вищі навчальні заклади мають забезпечувати відповідні умови щодо підготовки компетентних фахівців з вищою освітою, які володіють необхідною базою професійних знань і вмінь відповідно до специфіки обраної спеціальності та життєвих навичок, а також відповідають низці вимог як до їх професійних, так і до їх особистісних характеристик, що забезпечить високий рівень конкурентоспроможності, продуктивності професійної діяльності і як наслідок – кар'єрне зростання та самореалізацію.

У цих умовах пріоритетними напрямками державної політики визначено підвищення якості підготовки спеціалістів на рівень європейських стандартів, модернізація структури, змісту та форм організації вищої освіти, адаптація освітнього процесу до запитів і потреб як роботодавця, так і особистості, оптимізація та інтенсифікація навчання та виховання шляхом упровадження інновацій в освітній процес закладів вищої освіти.

Під освітнім процесом закладу вищої освіти ми розуміємо синергетичну систему навчальної та виховної діяльності, спрямовану на досягнення навчально-виховних цілей, оволодіння професійними компетентностями, а також на формування гармонійно розвиненої особистості студента.

На нашу думку, освітній процес закладу вищої освіти є засобом опосередкованого педагогічного впливу на студентів, у тому числі й на формування гармонійних міжособистісних відносин учасників освітнього процесу. Ефективність зазначеного процесу забезпечується шляхом встановлення суб'єкт-суб'єктних відносин, що є основою розвитку суб'єктної позиції особистості та набуття навчального, соціального і професійного досвіду майбутніми фахівцями.

Структура освітнього процесу є інваріантною та універсальною (рис.1).

Рис. 1. Інноваційна структура освітнього процесу

Очевидно, що мета відображає кінцевий результат педагогічної взаємодії, якого прагнуть учасники цієї взаємодії. Принципи визначають

основні напрями досягнення мети. Зміст – це частина досвіду поколінь, яка передається шляхом навчання та виховання для досягнення мети відповідно обраних напрямів. Методи – способи взаємодії учасників педагогічного процесу, за допомогою яких передається та усвідомлюється зміст. Засоби – матеріалізовані предметні способи опрацювання змісту, що використовуються разом з методами. Форми організації освітнього процесу визначають зовнішнє вираження акту взаємодії учасників даного процесу. Ці форми характеризуються кількістю учасників взаємодії, місцем, часом та порядком їх здійснення. Інноваційний процес у закладах вищої освіти має передбачати нововведення у формах, методах, прийомах, засобах, у змісті освіти або в її цілях, умовах тощо, наслідком чого є результат.

Центром освітнього процесу закладів вищої освіти є інтелектуальна й емоційна взаємодія між викладачами та студентами. Відповідно структуру освітнього процесу закладу вищої освіти можна подати в такий спосіб (за В.Я. Сквирським) (рис.2).

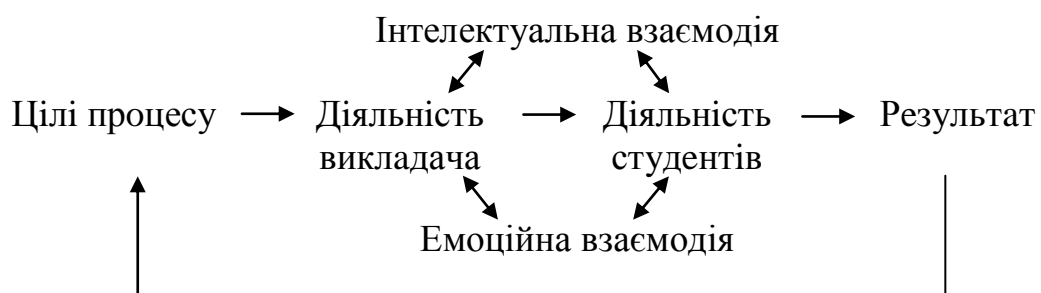

Рис. 2. Структура освітнього процесу за В.Я. Сквирським

Ми погоджуємося з думкою автора, що ця інтелектуальна й емоційна взаємодія в різних умовах має різний характер і виявляється в різноманітних формах. На наш погляд, за будь-яких умов освітній процес закладів вищої освіти стає ефективним, коли навчальна та виховна діяльність відповідають сучасним вимогам, які висуває суспільство до спеціалістів з вищою освітою.

Інновації в освіті є закономірним явищем, динамічним за характером і розвивальним за результатами, їх запровадження дозволяє вирішити

труднощі, які виникають між традиційною системою та потребами в якісно новій освіті. Інновації будуть дієвими, якщо носитимуть не поодинокий, а системний характер. Тому, інноваційні технології мають пронизувати весь освітній процес закладів вищої освіти.

Інтерактивне навчання як інноваційне педагогічне явище в освітніх закладах вищої освіти дозволяє вирішити нагальні потреби у підготовці спеціаліста нового типу, адекватного вимогам сучасного суспільства, здатного до пошуку рішення у співпраці з колегами. Розглядаючи інтерактивні технології навчання як інноваційні, слід пам'ятати, що будь-яка педагогічна технологія буде мертвою, якщо не розглядати її як цілісну систему в єдності її компонентів і взаємозв'язків.

До наукових пошуків сутності інтерактивних технологій і методів навчання, їх класифікації та доцільності впровадження для підвищення ефективності навчального процесу долучалися такі вчені як Н. Баліцька, О. Біда, Є. Голант, О. Євтух, О. Коротаєва, І. Маркова, Г. Мітіна, Л. Пироженко, О. Пометун, О. Сіроштан, М. Скрипник, Г. Шевченко та інші. Теоретичні й практичні аспекти впровадження інтерактивних технологій навчання у закладах вищої освіти розкрито у працях В. Беспалько, В. Євдокимова, М. Кларіна, О. Пехоти, Г. Селевко, В. Серікова, С. Сисоевої, І. Якиманської та інших . У роботах Б. Ананьєва, Л. Виготського та інших інтерактивні технології навчання розглянуто, як технології, що сприяють соціальному становленню особистості. Проблеми інтерактивного спілкування досліджували М. Богомолова, Б. Ломов, Р. Немов, Л. Петровська, Л. Уманський та інші.

Інтерактивне навчання – це спеціальна форма організації пізнавальної діяльності, яка має конкретну, передбачувану мету – створити комплекс оптимальних умов для розвитку особистості, за яких кожен студент відчуває свою успішність та інтелектуальну спроможність.

Під інтерактивністю, перед усім, розуміють принцип побудови та функціонування педагогічного, психологічного, комп'ютерного

спілкування в режимі діалогу. Реалізуючи технологічні принципи навчання, інтерактивна педагогічна технологія передбачає як інтерактивність комп'ютерних засобів навчання, так і інтерактивність організації педагогічного процесу, коли базовим концептуальним положенням визначено навчання на основі інтеракції, де інтеракція – безпосередня міжособистісна взаємодія, найважливішою особливістю якої є здатність людини «приймати на себе роль іншої».

Інтерактивність навчання слід розглядати не тільки як налаштованість на сприйняття, продукування та застосування нового, а, насамперед, як відкритість і демократичність освітньої системи.

Упровадження інтерактивного навчання у процесі викладання фахових дисциплін дає змогу докорінно змінити ставлення до об'єкта навчання, перетворивши його на суб'єкт.

Навчальний процес за умов інтерактивного навчання полягає в тому, що навчання здійснюється у процесі постійної, активної, позитивної взаємодії всіх учасників начального процесу, у центрі якого є студент не з енциклопедичною пам'яттю, а з гнучким розумом і з швидкою реакцією на все нове, з повноцінними, розвиненими потребами подальшого пізнання [1, с.19]. Провідною функцією студента є самостійне надбання знань під керівництвом викладача.

Навчальна інформація, яка стала предметом діяльності того, хто навчається, засвоюється ним не механічно, а свідомо, й запам'ятовується надовго. Ось чому в процесі навчання студент повинен здійснювати активну діяльність.

Викладач за інтерактивного навчання виступає як організатор, фасилітатор, консультант, який ніколи не «замикає» навчальний процес на собі, не займає домінуюче положення в групі. Провідною функцією викладача є організація навчального процесу, забезпечення взаємодії та співпраці студентів, створення умов для розвитку їхньої суб'єктності, самостійності в діяльності.

Тобто, інтерактивне навчання сприяє встановленню особистісно орієнтованого характеру відносин між викладачем і студентами, які є рівноправними учасниками освітнього процесу, між якими встановлюються суб'єкт-суб'єктні відносини. Результати навчання досягаються взаємними зусиллями учасників процесу навчання, студенти беруть на себе відповідальність за результати навчання.

Упровадження інтерактивних технологій навчання в освітній процес закладів вищої освіти буде більш ефективним, якщо в процесі професійної підготовки враховувати наступні педагогічні умови:

- модифікація змісту професійної підготовки майбутніх фахівців, щодо його інноваційної спрямованості, що сприяє системному розвитку особистості;
- створення позитивної особистісної мотивації на підвищення рівня самореалізації та самоконтролю учасників освітнього процесу;
- використання системи інноваційних педагогічних технологій, що забезпечують розвиток компетентностей майбутнього фахівця, його готовність до систематичного впровадження передового досвіду.

Очевидно, що в умовах закладу вищої освіти професійні якості, відповідно до специфіки обраного фаху, найбільш успішно формуються тоді, коли зміст освітнього процесу максимально наближений до умов практичної діяльності майбутніх спеціалістів. Тому, освітній процес закладів вищої освіти повинен підпорядковуватися закону моделювання, згідно з яким навчання має бути насиченим професійним змістом і здійснюватися в ситуаціях, максимально наближених до дійсності, тобто до умов, в яких може опинитися майбутній фахівець на виробництві. Відповідно до закону моделювання навчальні заняття та виховні заходи, що моделюють майбутню діяльність, стають ефективнішими за рахунок упровадження інтерактивних технологій навчання.

За інтерактивного навчання відбувається колективне, групове, кооперативне й індивідуальне навчання у співпраці, що передбачає

моделювання життєвих ситуацій, в тому числі виробничих, використання рольових ігор, створення проблемних ситуацій та спільний пошук шляхів їх вирішення. Студенти навчаються техніки прийняття рішення, усвідомлюють необхідність теоретичної підготовки для практичної роботи, знайомляться з тими проблемами та труднощами, які можуть виникнути в реальній діяльності, краще засвоюють предмет, розвивають навички взаємодії з іншими, навчаються виконувати різні ролі. Також, на відміну від традиційних методів навчання, не лише передає певний обсяг знань, але й розвиває здатність аналізувати, порівнювати, синтезувати та використовувати отриману інформацію. Усе це стає можливим, завдяки тому, що інтерактивне навчання дає змогу отримувати цілісне уявлення про реальність завдяки відтворенню лише суттєвих компонентів системи, скороченню часових і просторових інтервалів, можливості їх повторних програвань, проведення підсумкової дискусії, що допомагає побачити систему з різних позицій тощо. Це уявлення про реальність виникає в результаті активної самостійної діяльності студентів у конкретних ситуаціях. До того ж, вони підвищують мотивацію до навчання шляхом залучення студентів у певні ситуації, створення неформальних умов у процесі навчання, необхідності швидких дій, забезпечення реалізації різних мотивів для різних категорій студентів.

Інтерактивна організація навчального процесу в закладах вищої освіти створює умови для активізації мислинневих операцій студентів, багатомірного засвоєння навчального матеріалу з фаху, розвитку професійних і необхідних життєвих навичок, становлення активної суб'єктної позиції, формування соціально-педагогічного досвіду студента.

На нашу думку, головними пріоритетами впровадження інтерактивних технологій в навчальний процес закладів вищої освіти можна визначити наступні:

- варіативність, гнучкість навчального процесу;
- забезпечення діалогічності освіти;

- діяльнісний, особистісно зорієнтований підхід до навчання;
- підвищення пізнавальної, соціальної та фізичної активності;
- побудова індивідуальної траєкторії навчання;
- усвідомлення студентами включеності в педагогічний процес;
- організація пошуково-дослідницької, самостійної діяльності;
- генерування ідей і відстоювання власної позиції на основі фактів та аргументів;
- розвиток діяльнісної рефлексії студентів;
- посилення виховного впливу.

Інноваційна педагогіка новою якістю освіти визначає не лише належну якість навчання, а й виховання: формування гармонійної особистості на засадах загальнолюдських цінностей, підготовленої до життя. Саме на виховання покладається місія розвитку країни через людину, спроможну до духовного, морального, культурного відродження, творчої діяльності й інноваційного перетворення всіх сторін власного життя і життєдіяльності суспільства. Консолідувати суспільство, забезпечити консенсус у системі цінностей, світогляді людей, можуть тільки особистості, які самі відповідним чином освічені й виховані.

Формування особистості й її становлення відбувається, при дотриманні певних умов:

- створення позитивного середовища для навчання;
- відчуття рівного серед рівних;
- забезпечення сприятливої атмосфери в колективі для досягнення спільних цілей;
- усвідомлення особистістю цінності колективно зроблених умовиводів;
- можливість вільно висловлювати власну думку і вислухати свого одногрупника (одногогрупницю);
- викладач – це не засіб «похвали та покарання», а – друг, порадник, старший товариш.

При інтерактивному навчанні створюється середовище освітнього спілкування, яке характеризується відкритістю, взаємодією учасників на рівних правах, накопиченням спільних знань, що забезпечує високу мотивацію, міцність знань, творчість, комунікабельність, активну життєву позицію, збереження індивідуальності, свободу самовираження, взаємоповагу. Ситуація спілкування в умовах інтерактивного навчання формує досить значний комплекс особистісних якостей студентів, принципово змінює систему ролей, що виконуються. І. Бех зауважує, що спілкування дає можливість успішно реалізувати комплекс заходів щодо формування гармонійно розвиненої особистості, що становить основну умову її виховання [3, с. 53].

Зазначимо, що не будь-яке навчання задовольняє базову специфічну потребу людини – потребу у спілкуванні. Педагогічне спілкування – специфічний вид спілкування, який спрямовується педагогом і в певній мірі асиметрично поєднує, наприклад, діловий, ігровий, духовний елементи, формує ціннісну орієнтацію студента. Виключення людини з педагогічного процесу значно знижує всі перераховані вище ознаки. Інтерактивне навчання реалізує функцію сумісної пізнавальної діяльності та спілкування.

Дослідженням встановлено, що глибинну сутність інтеракції розкрито у фундаментальних працях М. Бахтіна. Учений обґрунтував «принцип діалогу», який залежно від сфери застосування (свідомість, культура, мова тощо) набуває свого конкретного змісту. Головною умовою такої взаємодії виступає її емоційно-вольова спрямованість у площині «Я – Інший». Саме такий «діалог на вищому рівні» перетворюється у взаєморозуміння, отже, забезпечує конструктивність у вирішенні проблеми [2].

В освітньому процесі закладів вищої освіти відбувається міжособистісна взаємодія у системах «студент – студент»; «викладач – студент»; «куратор – студент». Зауважимо, що поняття «взаємодія»

акцентує увагу не на акті комунікації, а на акті організації спільної діяльності учасників освітнього процесу. Інтерактивна сторона спілкування характеризується такими діями людей, які створюють реальну ситуацію взаємодії. Його найважливіша характеристика – спільне прийняття та реалізація рішення. Міжособистісна взаємодія як діалектичний процес представляє собою поєднання двох протилежних тенденцій: з однієї сторони – до співпраці та інтеграції; з іншої сторони – до боротьби та диференціації. Тому, результати міжособистісної взаємодії можуть мати різний характер: емоційно-позитивний (солідарність, послаблення напруження, схвалення) та емоційно-негативний (відхилення, напруження, антагонізм) [4, с. 54].

Інтерактивне навчання сприяє створенню позитивної атмосфери співробітництва, умов для асертивної поведінки, налагодження взаємодії з іншими. Під час інтерактивного навчання студенти вчаться бути демократичними, толерантними, проявляти емпатію, здійснювати емоційну саморегуляцію, ефективно спілкуватися (не лише говорити, а й слухати), працювати в команді, обґрунтовано відстоювати власну позицію. У результаті емоційно-позитивної взаємодії між учасниками освітнього процесу встановлюються функціональні зв'язки, які визначаються розподілом функцій між студентами та викладачами як членами освітнього процесу та емоційні зв'язки, які виникають на основі загальних цілей, інтересів, переконань, вподобань, тобто формуються міжособистісні відносини. Міжособистісні відносини, які носять конструктивний, діалогічний характер, викликають позитивні відчуття та є комфортними для обох сторін називають гармонійними. Установлення гармонійних міжособистісних відносин між суб'єктами освітнього процесу, забезпечує сприятливі умови для розвитку творчого потенціалу майбутніх фахівців та їх професійного становлення. Установлення гармонійних міжособистісних відносин, що реалізує базову потребу людини в залученні її до соціуму і культури суспільства на основі рівноправного партнерства з викладачем,

характеризує готовність суб'єктів виховання до взаєморозуміння та взаємоповаги в процесі спілкування і діяльності.

Тож, інтерактивні технології навчання сприяють свідомому формуванню гармонійних міжособистісних відносин між учасниками освітнього процесу закладів вищої освіти, які мають гуманний, морально-естетичний, виховний, а отже, педагогічно доцільний характер. Завдяки встановленню таких відносин заклади вищої освіти зможуть відійти від узагальненої та реально сприйняти особистісну і соціально-смыслову систему виховання, що забезпечить повне саморозкриття потреб і можливостей студентів, педагогічної компетентності викладачів, формування взаємодовіри, взаєморозуміння і взаємоповаги між ними, від чого залежить ефективність освітнього процесу загалом.

До переваг упровадження інтерактивного навчання в освітній процес закладів вищої освіти, що сприяють реалізації виховної діяльності, ми відносимо:

- становлення активної суб'єктної позиції в навчальній діяльності;
- розвиток навичок ефективного спілкування (вміння лаконічно зрозуміло висловлюватися, активно слухати, уникати непорозумінь, тощо);
- вироблення навичок асертивної поведінки;
- можливість самовираження, самореалізації викладача і студентів;
- вироблення вмінь налагоджувати гармонійні міжособистісні відносини;
- вироблення навичок командної роботи;
- формування мотиваційної готовності як викладачів так і студентів до міжособистісної взаємодії не лише в навчальних, але й в життєвих ситуаціях;
- розвиток особистісної рефлексії студентів.

Отже, накопичений вже сьогодні в Україні та за кордоном досвід переконливо свідчить, що інтерактивне навчання є дієвим чинником

підвищення якості освітніх послуг, сприяє зростанню творчого потенціалу майбутніх фахівців та інтенсифікації навчального та виховного процесу. Їх упровадження в освітній процес закладів вищої освіти є міцним стимулюючим чинником активної пізнавальної діяльності студентів, сприяє оздоровленню психологічного клімату на занятті, сприяє свідомому оволодінню студентами теоретичними знаннями відповідно до обраної спеціальності та виробленню необхідних професійних і життєвих навичок, які дають широкі можливості для професійного становлення майбутніх спеціалістів у закладі вищої освіти; дозволяє реалізувати індивідуальний підхід в процесі формування професійної компетентності майбутніх фахівців; забезпечують атмосферу співробітництва, діалогічності навчання; сприяють встановленню гармонійних міжособистісних відносин між учасниками освітнього процесу. Інтерактивні технології та методи навчання сприяють спрямуванню освітнього процесу закладів вищої освіти на формування духовності особистості, розкриття її потенційних можливостей та здібностей, утвердження загальнолюдських цінностей та активної громадянської позиції.

Список використаних джерел:

1. Бабанський Ю. К. Оптимізація навчально-виховного процесу. М., 1982. 226 с.
2. Bakhtin M. M. The dialogical imagination. – Oxford : University Press, 1981. 217 p.
3. Бех І. Д. Виховання особистості : у 2 кн. Київ, 2003. Кн. 1. Особистісно орієнтований підхід: теоретико-технологічні засади. 280 с.
4. Горліченко М. Г. Педагогічні умови адаптації курсантів до навчання у вищих військових навчальних закладах : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Одеса, 2004. 189 с.

References

1. Babanskyi Yu. K. Optyimizatsiia navchalno-vykhovnoho protsesu. M., 1982. 226 p.
2. Bakhtin M. M. The dialogical imagination. – Oxford : University Press, 1981. 217 p.
3. Bekh I. D. Vyhovannya osobystosti: u 2 kn. Kn. 2. Osobystisno oriyentovanyy pidkhid: naukovo-praktychni zasady. K. : Lybid', 2003. 344 p.
4. Horlichenko M. H. Pedahohichni umovy adaptatsii kursantiv do navchannia u vyshchych viiskovykh navchalnykh zakladakh : dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.04. Odesa, 2004. 189 p.